

Národní knihovna České republiky

Opatření generálního ředitele č. 15/2025

Kodex odpovědného využívání umělé inteligence

Čl. I

Účel a působnost

- 1) Toto opatření stanovuje pravidla pro odpovědné využívání umělé inteligence v Národní knihovně České republiky (dále jen „NK ČR“) zejména na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. (EU) 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci a mění nařízení (ES) č. 300/2008, (EU) č. 167/2013, (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 a (EU) 2019/2144 a směrnice 2014/90/EU, (EU) 2016/797 a (EU) 2020/1828 (akt o umělé inteligenci) (dále jen „Nařízení EU o umělé inteligenci“) a zákona č. 264/2025 Sb., o kybernetické bezpečnosti, v aktuálním znění.
- 2) Umělou inteligenci (dále též „AI“) je vhodné využívat ke zjednodušení rutinních úkolů a celkovému zefektivnění práce. Může pomoci například při zpracování a vyhledávání informací, překladech, tvorbě návrhů textů nebo při podpoře výzkumných činností. Je důležité aktivně hledat nové možnosti využití umělé inteligence v souladu se Strategií NK ČR. Je ovšem neméně důležité uvědomit si rizika a hranice používání AI při plnění pracovních úkolů.
- 3) Toto opatření podporuje bezpečné, etické, transparentní a odpovědné používání umělé inteligence při zajištění bezpečnosti a ochrany jak osobních údajů, tak děl chráněných autorským právem.
- 4) Dodržování pravidel uvedených v tomto opatření chrání jak samotný systém, tak důvěrnost a bezpečnost informací v NK ČR.

Čl. II

Ochrana údajů, soukromí a autorská práva

- 1) Zaměstnanci NK ČR jsou povinni používat umělou inteligenci zodpovědně a v souladu s platnou českou a evropskou legislativou, respektovat při jejím používání etické zásady a principy uvedené v interních předpisech NK ČR, Národní strategii pro umělou inteligenci ČR a vycházet z doporučení relevantních autorit (zejména NÚKIB).¹
- 2) Zaměstnanci NK ČR využívají při své práci pouze takové technologie umělé inteligence, které nepředstavují nepřijatelné riziko pro práva a svobody jednotlivců a zajišťují dodržování autorských práv. Sdělování osobních údajů a údajů o soukromí živých osob umělé inteligenci je zakázáno.
- 3) Před začátkem práce s AI jsou zaměstnanci NK ČR povinni v souladu s Nařízením EU o umělé inteligenci a s příslušnou interní směrnicí rozlišovat systémy umělé inteligence na základě jejich účelu a rizikového potenciálu podle jejich zařazení do kategorií (i) s nízkým, (ii) omezeným, (iii) vysokým a (iv) nepřijatelným rizikem. Používání systémů nebo metod umělé inteligence, které jsou podle Nařízení EU o umělé inteligenci klasifikovány jako vysoce rizikové nebo nepřijatelné se zakazuje. V případě pochybností o klasifikaci AI je nutné prostřednictvím service desku kontaktovat sekci DaT a dále postupovat v souladu s jejich vyjádřením.

Čl. III

Transparentnost

- 1) Systémy umělé inteligence nelze používat pro automatizované rozhodování bez odpovídajícího lidského dohledu, a to zejména v personálních nebo veřejně citlivých záležitostech.
- 2) Umělá inteligence smí vstupovat do přímé interakce s uživateli nebo zaměstnanci, pouze za předpokladu předchozího souhlasu sekce DaT a informování uživatelů nebo zaměstnanců o této skutečnosti.

¹ Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/assets/cz/podnikani/2024/9/Narodni-strategie-umele-intelligence-CR-2030.pdf> a <https://nukib.gov.cz/cs/infoservis/aktuality/> [3. 11. 2025]

- 3) Obsah vytvořený nebo výrazně upravený umělou inteligencí musí být vždy zřetelně označen, a to včetně textů, obrázků, zvukových či video materiálů. Je zakázáno vydávat výstupy AI za práci člověka bez zřetelného uvedení původu. Při používání nástrojů umělé inteligence jsou si zaměstnanci vědomi rizika, že i neúmyslně může vzniknout nevhodný nebo zavádějící obsah, a proto jsou povinni průběžně kontrolovat výstupy a nesou za ně a jejich užití plnou odpovědnost.

Čl. IV

Zákaz manipulativních technik

- 1) V souladu s Nařízením EU o umělé inteligenci je zaměstnancům NK ČR zakázáno při práci využívat systémy umělé inteligence, které používají manipulativní strategie nebo narušují svobodu rozhodování uživatelů a zaměstnanců.
- 2) NK ČR nasazuje pouze systémy, které uživatelům a zaměstnancům umožňují aktivně, nezávisle a informovaně rozhodovat o tom, zda a jak chtějí technologie umělé inteligence používat.

Čl. V

Bezpečnost

- 1) Všichni zaměstnanci NK ČR jsou povinni dodržovat bezpečnostní opatření, která vyplývají z vnitřních předpisů a pokynů nadřízených.
- 2) Bez písemného svolení nadřízeného vedoucího zaměstnance a případně dalších osob za taková data odpovědných je zakázáno pracovat v prostředí umělé inteligence s neveřejnými nebo citlivými daty.

Čl. VI

Nevytvářet ani nešířit obsah, který porušuje zákon či hodnoty knihovny

- 1) Při využívání umělé inteligence a při práci s digitálním obsahem dbají zaměstnanci NK ČR na to, aby nebyl vytvářen ani šířen materiál, který by porušoval platné zákony nebo byl v rozporu s hodnotami knihovny. Zejména se vyhýbají obsahu, který je nenávistný, urážlivý, diskriminační, podněcuje násilí nebo jinak poškozuje důstojnost jednotlivců či skupin.

- 2) Za výsledek práce s umělou inteligencí je vždy zodpovědný ten zaměstnanec, který AI při své práci využil. Zakazuje se šířit jakékoliv výsledky práce s umělou inteligencí bez jejich finální kontroly člověkem a bez řádného označení a uvedení zdrojů.

Čl. VII

Udržitelnost

NK ČR a její zaměstnanci jsou si vědomi ekologických dopadů používání umělé inteligence a snaží se minimalizovat jejich negativní účinky na životní prostředí a klima. Naším cílem je nasazovat AI co nejudržitelnějším způsobem.

Čl. VIII

Spolupráce

Cílem NK ČR je rozvíjet a zavádět optimální postupy pro aplikaci umělé inteligence prostřednictvím spolupráce a výměny zkušeností s dalšími institucemi, knihovnami a výzkumnými partnery. Cílem této spolupráce je zajistit, abychom se nejen učili z pokroků a zkušeností ostatních, ale také přispívali a sdíleli své vlastní zkušenosti v souladu s aktuální koncepcí rozvoje knihoven v ČR.

Čl. IX

Platnost a účinnost

- 1) Toto opatření je závazné pro:
 - a) všechny útvary a zaměstnance NK ČR, kteří ke své pracovní činnosti využívají výpočetní techniku;
 - b) pro zaměstnance, kteří se podílejí na správě výpočetní techniky.
- 2) Toto opatření nabývá platnosti dnem podpisu a účinnosti dnem vyhlášení.

V Praze dne

Mgr. Tomáš Foltýn

generální ředitel

Národní knihovna České republiky